

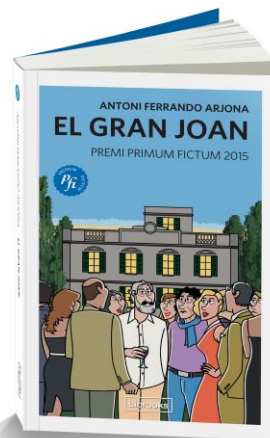
Entrevista a Antoni Ferrando, autor d'*El gran Joan*, guanyador del premi Primum Fictum a la millor primera novel·la

Qui és el gran Joan?

Un home de nissaga catalana, classista, masculista, racista, cínic. Va néixer ric, i amb intel·ligència i treball va augmentar la seva riquesa. Ho ha vist i ho sap tot, ho ha tastat tot, ha estat a tot arreu i ha estat amb centenars de dones. Un home que ha viscut més que tú i jo junts. Un mascle alfa envellit, nascut als anys quaranta, però encara seductor i irresistible.

Sembla que l'admires.

Alguns lectors m'han defensat el personatge més jove, el Pere, el narrador, l'han trobat més admirable. És ell qui ens explica qui és el Joan. El Pere és nascut als anys seixanta. És tot el contrari que el Joan: xarnego, de barri, feble i insegur. La vida els posa en contacte, i la novel·la és els records del més jove sobre el més gran, mentre el més jove es resigna a començar la vida convencional, a allò que la bona gent normal entén per “madurar”.

Però si el vell llibertí egoista és el paradís perdut de la joventut lliure, vol dir que és el teu heroi

Avui dia l'home que es queda amb la mateixa dona, treballa, està present fent de pare i al llarg dels anys contribueix a tirar endavant una família, aquest home és el puto heroi contemporani, anònim i sense cap reconeixement de cap mena. Això no vol dir que no tingui somnis, records, frustracions, o que recordi la seva joventut i pensi en altres vides que hagués pogut tenir, i en aquest territori delicat i difícil és on se situa la novel·la. Alguns lectors ho han entès així i troben que l'admirable és el narrador.

El gran Joan una novel·la sobre la crisi de la masculinitat?

Això de “crisi de la masculinitat” és un meme molt gastat, en sento parlar des que tinc ús de raó. Parlar de “crisi” és enganyós, perquè fa pensar que en “solució” i retorns enrere, i no, vivim canvis de paradigma.

En el nom d'aquest Joan ressona el mite?

Sí, és un home d'èxit amb les dones. Res no fascina tant a una dona com estar amb un home que ha estat amb moltíssimes dones. Ella en un moment de deliri pensa que ella és diferent i l'aturarà. Naturalment no l'atura mai, i per això l'home d'èxit continua tenint èxit. Mentrestant el Pere viu una relació amb la dona diferent, més igualitària: passa per fases de parella estable, té fases promíscues, es casa... i tot ho viu més distanciat i més problemàticament, és més neuròtic que l'egocèntric fal·locèntric de la vella escola, que té molt clar que acabarà sol, però que atenció, li és igual.

Com s'explica aquesta diferència entre els dos homes?

Perquè són de generacions diferents, a més d'extraccions socials diferents, i crec que això complica les coses en el bon sentit, perquè dona complexitat i realisme al resultat final.

Parles de generacions i classes socials, tanta sociologia no va en contra de l'expressió artística?

Però és que la lírica i la metafísica no fan per mi. Hi ha qui creu que només li passen coses a qui sap contar-les. Després llegeixes segons què i és tot jo, jo, a mi. Pot estar bé... o pot ser infumable. En realitat la majoria tenim una vida convencional. D'altra banda hi ha una gran tradició de literatura en la qual l'autor desapareix. És més la meua línia: observar i mostrar què passa.

Per què dones tanta importància a les generacions?

Perquè tenir 20 anys el 1965 i tenir-los el 1985 és viure una vida totalment diferent. Cada generació es veu a si mateixa com a especial, ha de passar comptes amb l'anterior, ha de fer el que pot amb el que es troba. Però la narrativa generacional (on tot li passa a gent de l'edat de l'autor) no m'atreu, la considero pobra, perquè les generacions es relacionen entre elles.

Els Jocs Olímpics i el Fòrum situen l'obra.

Són detalls decoratius, marques per lligar-ho tot a un temps i un país, al que va passar als anys noranta amb l'auge del funcionariat, la burocràcia rampant, l'estatisme, el triomf de la bèstia mediocre i carrerista, dels excessos i les aberracions de la política cultural, de la selecció inversa dels pitjors, que han dominat la política i han dut al panorama d'avui. Tot això són subtrames, qüestions de fons.

¿No està la gran literatura deslligada del context social i cultural?

De cap manera. Els americans per exemple poden llegir sobre els efectes de la guerra d'Irac en la seva societat una novel·la com Llibertat, de Jonatan Franzen. M'agrada molt la imaginació sociològica de la narrativa en anglès, a més d'altres trets més diguem-ne tècnics, com és la construcció sòlida dels personatges fonamentals o la claredat en l'expressió i la llegibilitat.

Els clàssics transcendeixen el seu moment

I a mi què? D'aquí cent anys ja saps què diuen. Però tampoc és ben bé com dius: els clàssics, quan apareixen, estan plenament immersos en el seu moment. Per exemple jo visc a Praga, on va viure Kafka. La idea rebuda de Kafka és "deshumanització del món modern". Però després descobreixes que va fer d'inspector de fàbriques quan començava la seguretat social a l'Imperi Austrohúngar, i feia conferències explicant que si els empresaris pagaven els guants de l'obrer hi hauria menys accidents. Això et remet a un món en què les màquines mutilen els obrers de forma rutinària i els patrons es resisteixen a comprar guants. Saber com i quan va viure Kafka dona a "deshumanització del món modern" un significat més ric i precís.

Dins El Gran Joan hi ha una novel·la sobre la Guerra Civil

És una altra subtrama, la narració d'un intent frustrat de fer una novel·la sobre la Guerra Civil. Avui surten nens i nenes "trobant" un dietari del iaio i fent una altra novel·la de la guerra, no s'adonen que són còpies de còpies de còpies de còpies? El resultat és una mena de serials banals,

esperant a ser filmats. M'agradaria ser un dèspota il·lustrat i prohibir durant cinquanta anys la publicació de novel·les de la Guerra Civil.

Pel que dius no sembla que segueixis un argument clar

La novel·la té una estructura de digressions de la memòria penjades d'una trama feble, que consisteix en un dia normal en la vida d'un home normal, lluitant heroicament per acceptar la seva mediocritat. Qui esperi una trama i un conflicte clars, per exemple de novel·la negra (matar algú, descobrir l'assassí) aquí no ho trobarà. Penso que hi ha una sobrevaloració de la novel·la negra, i nòrdica en particular. La culpa és d'aquell que va escriure la trilogia i per sort es va morir, perquè era un pesat. Després d'ell els escandinaus són ben lliures de dedicar la meitat dels seus boscos a imprimir novel·la de butxaca, però a mi no m'atreu. Hi ha una alemanya que va fer una novel·la negra... d'ovelles que troben el pastor mort i descobreixen l'assassí. Sembla una parida, però es va traduir a 30 idiomes i la crítica ho exaltava. No ho he llegit.

Què penses de la qüestió del model de llengua

Cada cop que un altre imbècil ignorant defensa “el català que ara es parla” o “el carrer”, Déu mata un gatet. Però com que som el país de la desmesura, hi ha l'altre extrem, la visió delirant i momificada. És una idea dels nostres predecessors quan, amb bona intenció, creien que el literat havia de salvar els mots. Els qui escrivim avui vivim una lluita continua per navegar entre els dos extrems i arribar a una certa naturalitat. Per sort i per desgràcia, tenim els correctors. La relació de l'escriptor amb el corrector l'expressa aquell bolero o poema classiquíssim que deia “ni contigo ni sin ti / tienen mis penas remedios / contigo porque me matas / y sin ti porque me muero”. La meva correctora em va solucionar moltes coses, però no em volia deixar posar “tirar” en el sentit de llançar un objecte amb força i direcció, quan és perfectament acceptable. Tampoc em volien deixar passar “retinctinc”, que vol dir exactament el que sembla que vol dir, i que està en Josep Pla, ni més ni menys, l'home que ens mira a tots els qui escrivim en català per damunt de l'espatlla. Crec que en tot el que escrigui a partir d'ara m'esforçaré en posar “retinctinc”, només per atrapar correctors.